

SAHLGRENKA AKADEMIN
INSTITUTIONEN FÖR MEDICIN

Bättre sömn åt alla – en fallbaserad utbildning om sömnstörningar

Ludger Grote

Adjungerad professor, överläkare

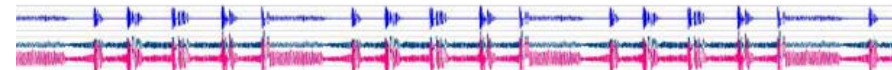
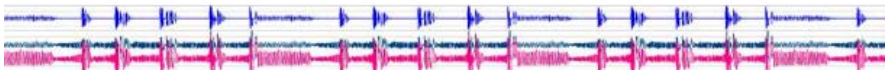
Sömnmedicinsk Avdelning

Lungkliniken

Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Göteborg

Skapat av Ludger Grote September 2019

Agenda

- Sömnfysiologi – en uppdatering

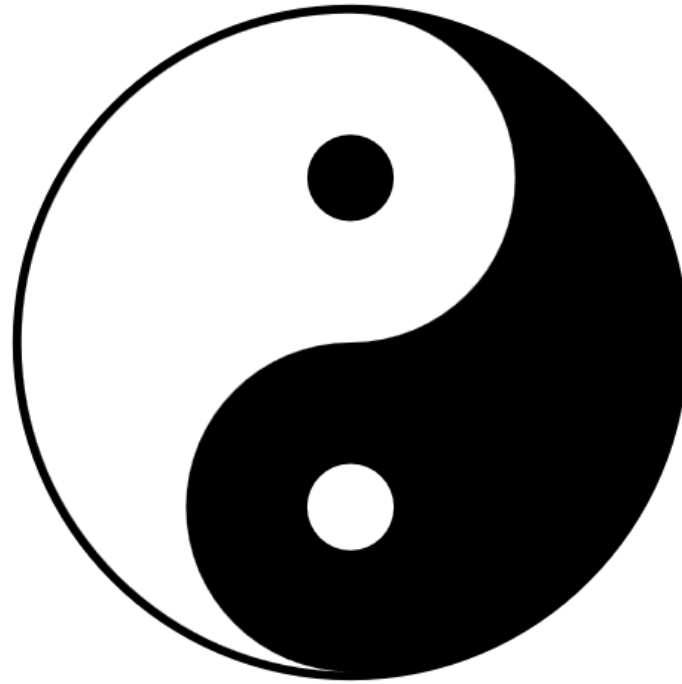
Det kliniska perspektivet

- ”Den sömnlöse patienten”
- ”Jag är trött”
- ”Ur rytmen”
- ”Myrkryp och rastlöshet i benen”
- ”Att köra bil i sömnen”
- Frågor .....

Referenser

- RMR insomni
- RMR sömnapné
- SBU rapport insomnibehandling
- European Guidelines Insomnia
- European Guidelines Restless Legs
- Sömnhandboken

Sömn-Vakenhet

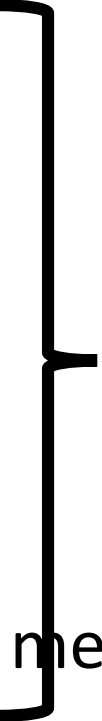

Yin och Yang

Skapat av Ludger Grote September 2019

Sömnens funktioner

- Reducera sömnighet
- Minneskonsolidering
  - Verbal, visuell, motorisk minne
- Emotionell balans
- Kreativitet, lateral tänkandet och problemlösning
- Återställer energibalans och justera metabolism
- Kontroll av autonoma funktioner

Klassisk experiment:
Sömnbriist
(0 eller 4 timmar sömn)

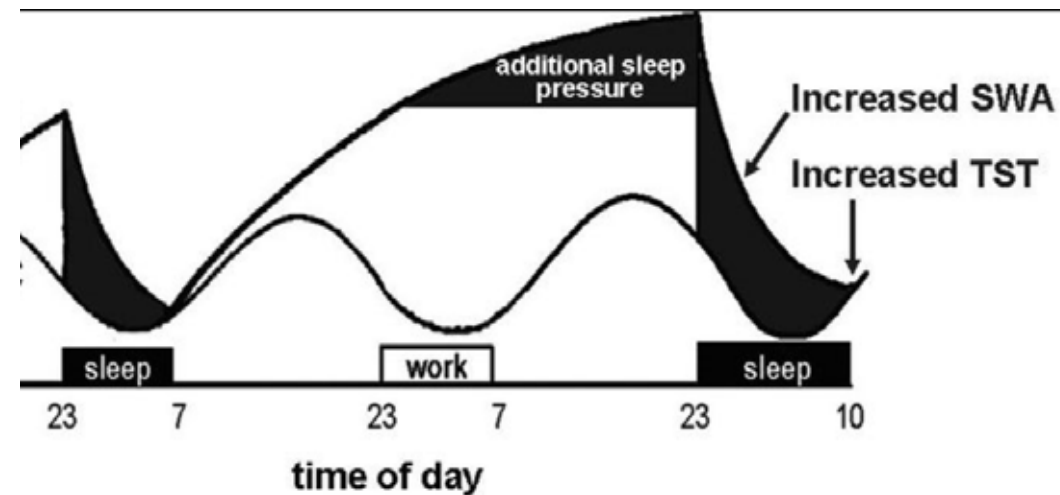
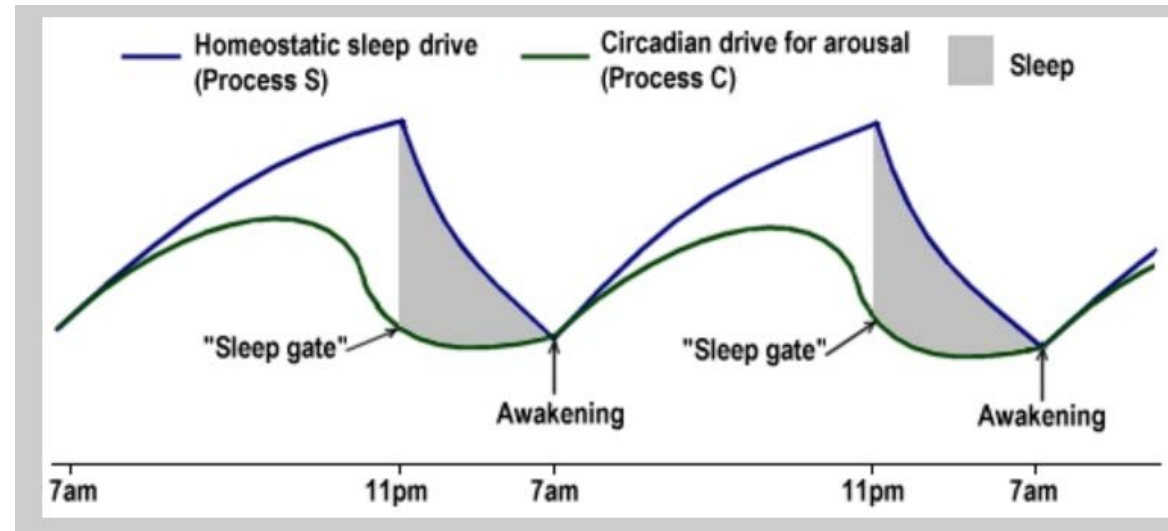
Varför behöver vi sömnen?

Svaret genom sömnbrist-experiment!

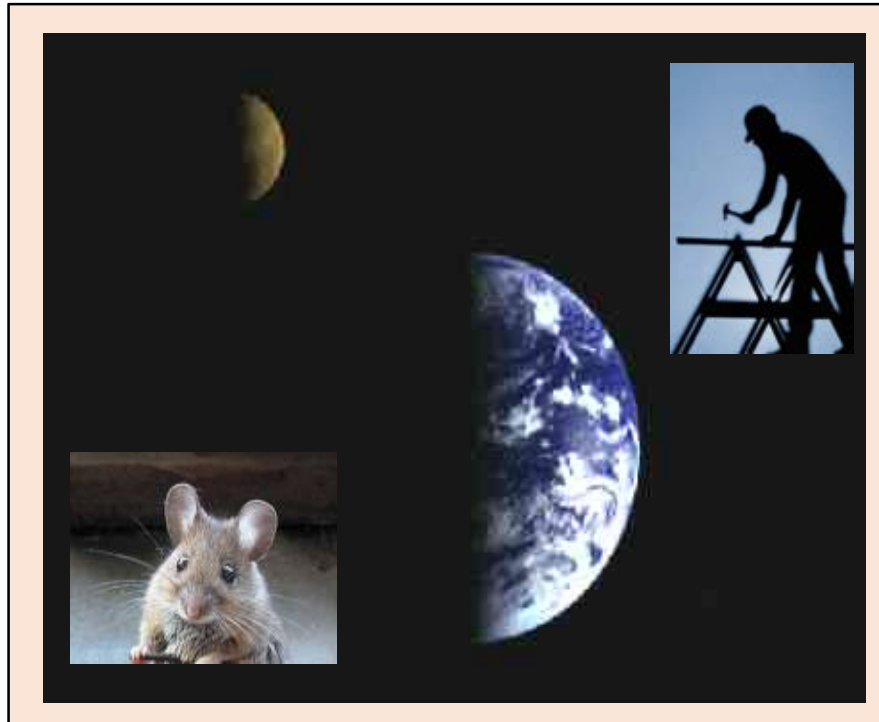
- Vi är mycket sömniga (60% risk för mikrosömn)
- Minnesfunktion - 40% minskad!
- Emotionell balans - mer otrevliga svar
- Kreativitet -30-50% minskad prestation
- Kroppsfunktioner - 30% högre stresshormoner

När sover jag och hur länge sover jag? 2-process modell för sömn och vakenhet

- **Process S**
Homeostatisk;
"Sömstrycket"
- **Process C**
Dygnsrhythm,
kontrollerad via
"intern klocka"

Jordens rotation kräver en biologisk anpassning

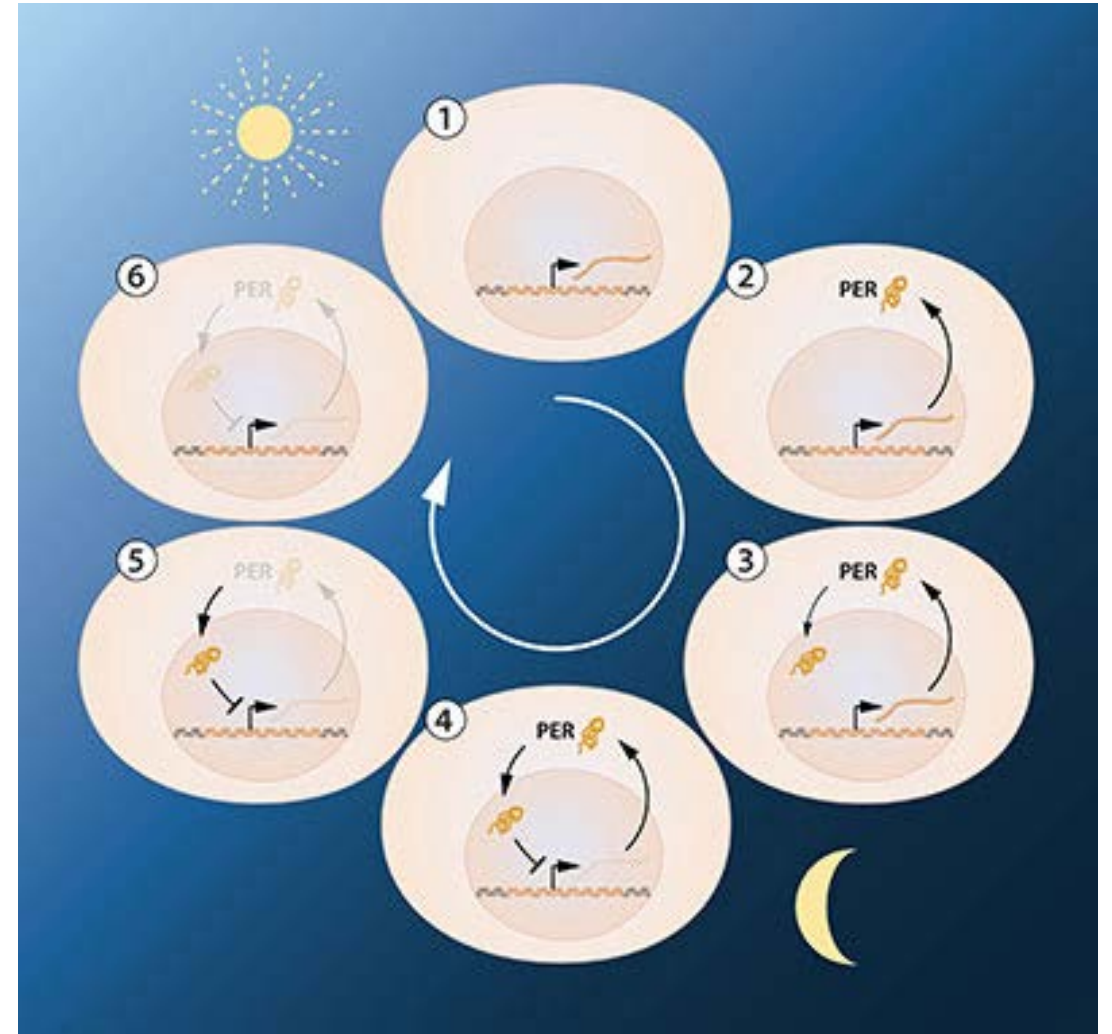
Dag- och nattaktiva livsformer

Upptäckten av den biologiska klockan: Nobelpris för medicin/fysiologi 2017

Genetisk Variation (Polymorfismer)

	Sovtid
Morgontyp (25%)	kl 21-05
Indifferenstyp (50%)	kl 23-07
Nattuggla (25%)	kl 01-09

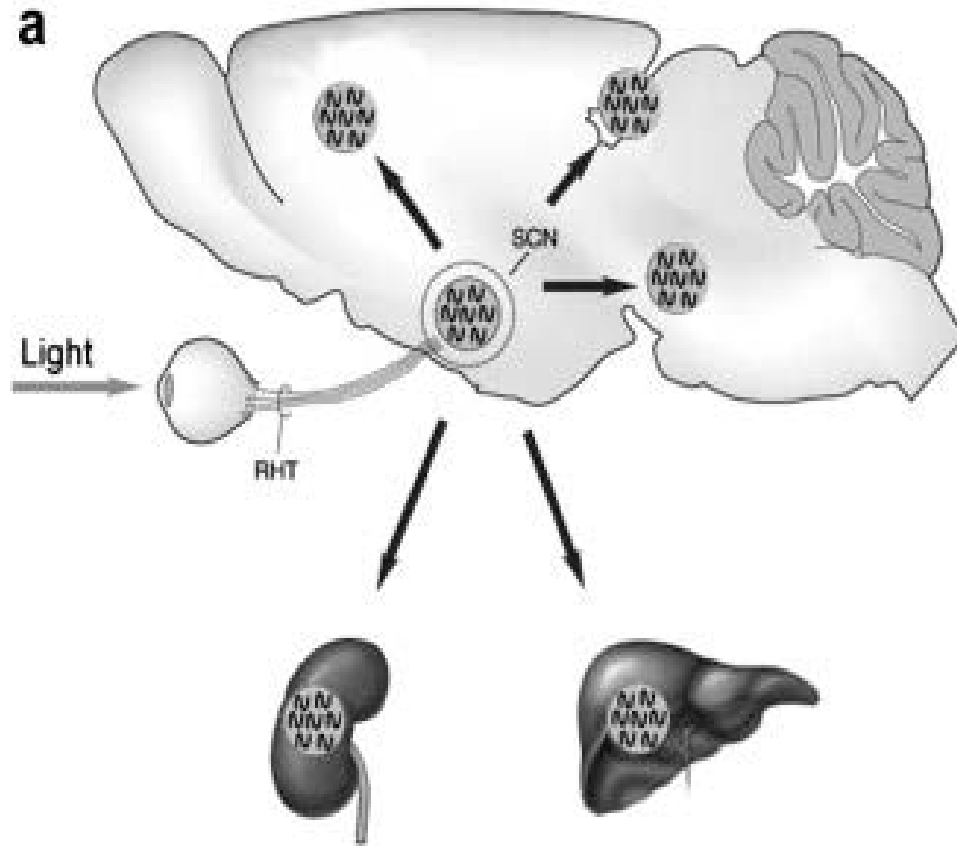

”Klock Gen” och produktion av ”Period-Protein”

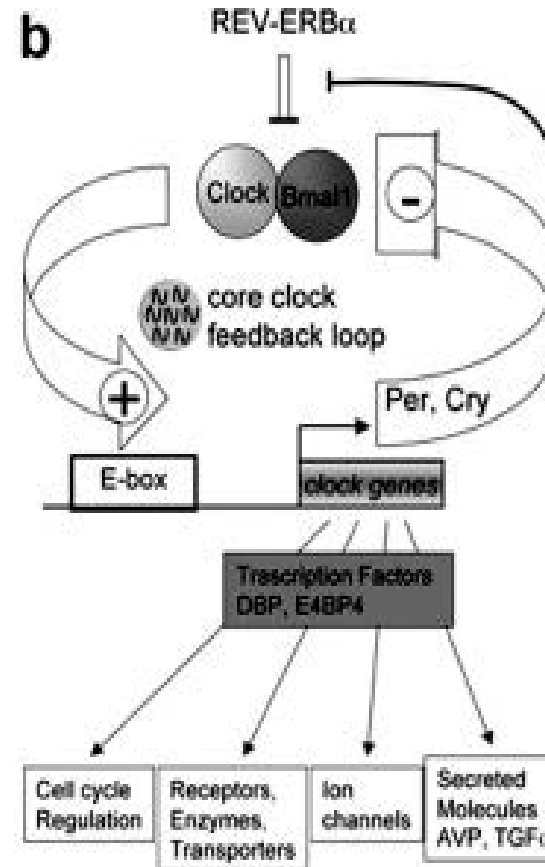

Klockmekanismer hos däggdjur

Hierarchical organization

Clock mechanisms in mammals

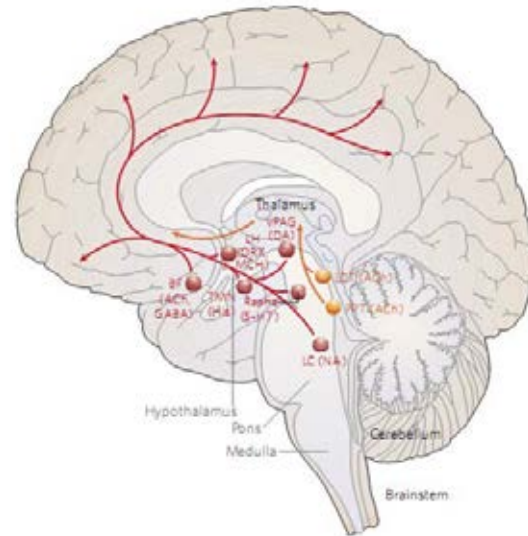

Temperatur, Sömn/Vakenhet, Aptit, Hormoner,
Metabolism, Muskelaktivitet, Koncentration

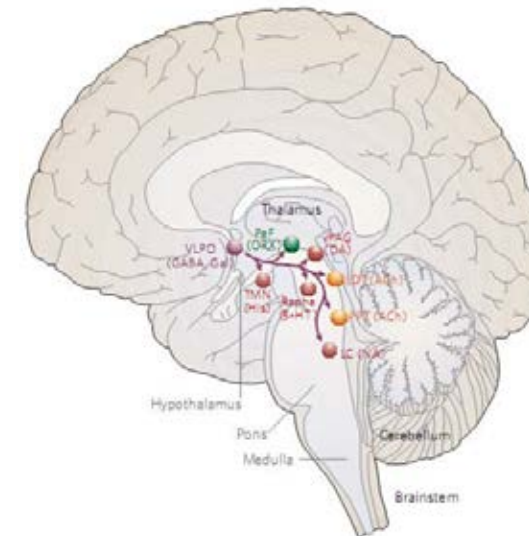
Sömn och vakenhet

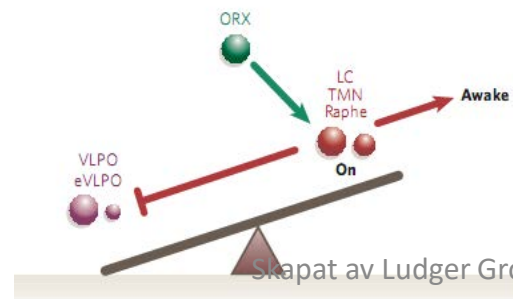
Det vakenhetsfrämjande systemet

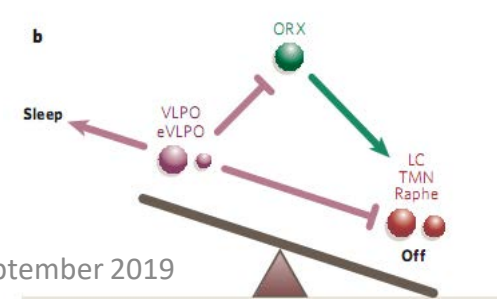
VLPO – sömnregleringens centrum

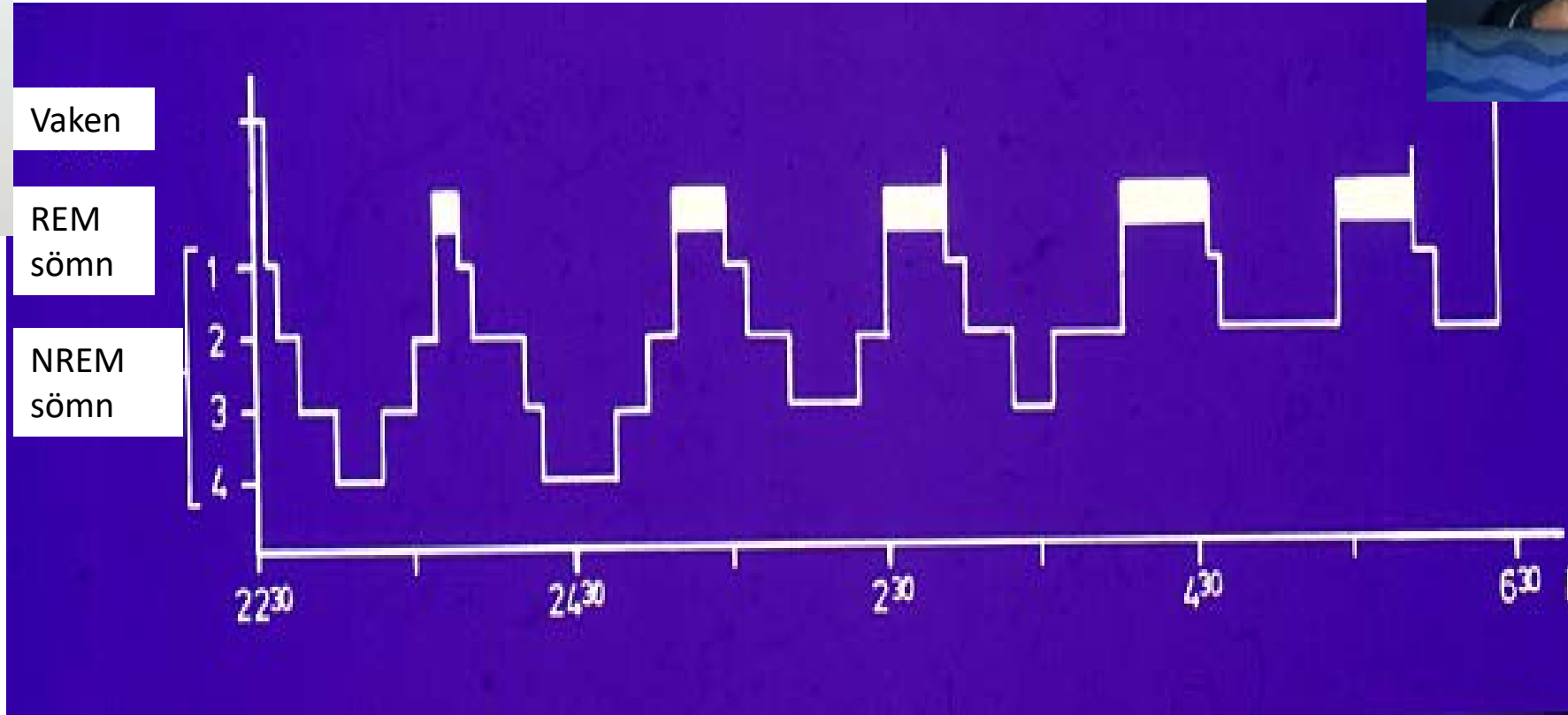
Vakenhet

Sömn

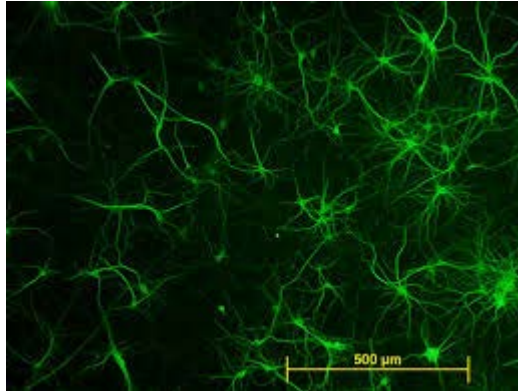
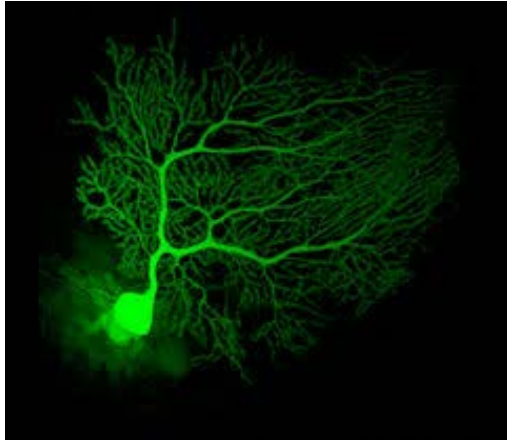
Normal sömnprofil

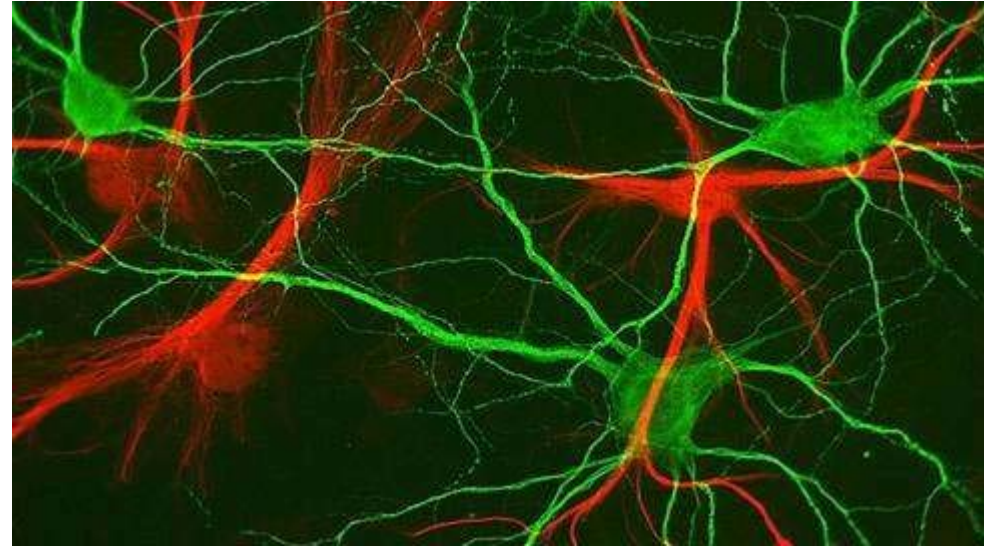
Sömnprogram = tvättprogram

Skapat av Ludger Grete, September 2018
(tid, stadier, följd)

Nervceller ↑ = vakenhet

Nervceller ↓ ↑, Gliaceller ↑ = sömn

Sömnen = Cateringservice för hjärnan

Varför behöver vi sömn?

- Sömnig

Sömn gör oss pigga

- Minne

Sömn bygger minnet

- Emotion

Sömn gör oss sociala

- Kreativitet

Sömn "löser problem"

- Kroppsfunktioner

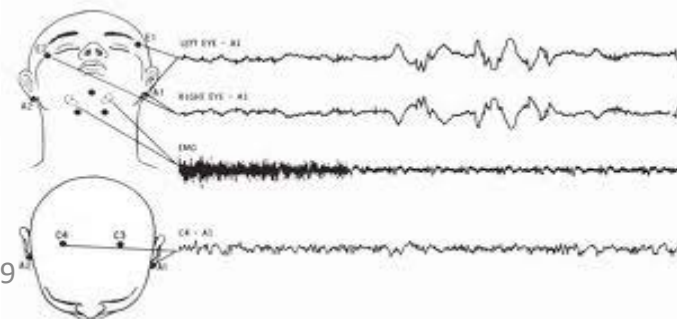
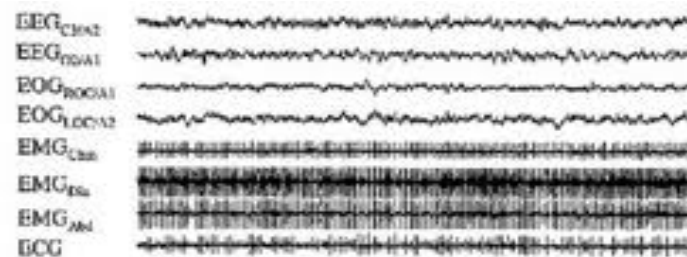
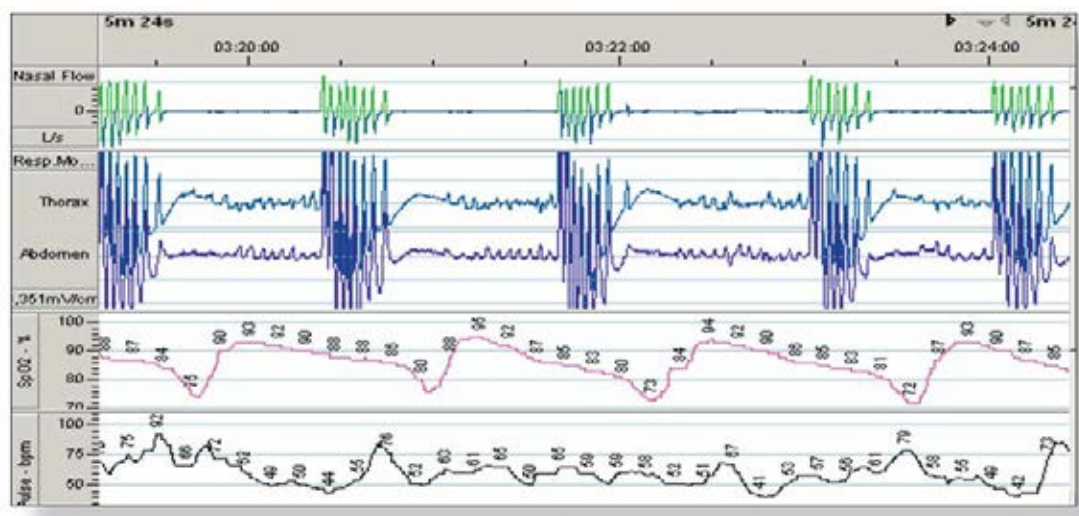
- Genom sömn lever vi längre

Vad är en normal sömnstörning?

- Tillfälligt sömnlöshet vid belastning/stress
- Ökad dagtidssömnighet efter sömnbrist eller skiftarbete
- Lite snarkning, enstaka andningsuppehåll
- Begränsad Restless Legs besvär någon natt per månad
- Är jag trött (orkeslös/lustlös) eller är jag översömnig?

På sömnmottagning!

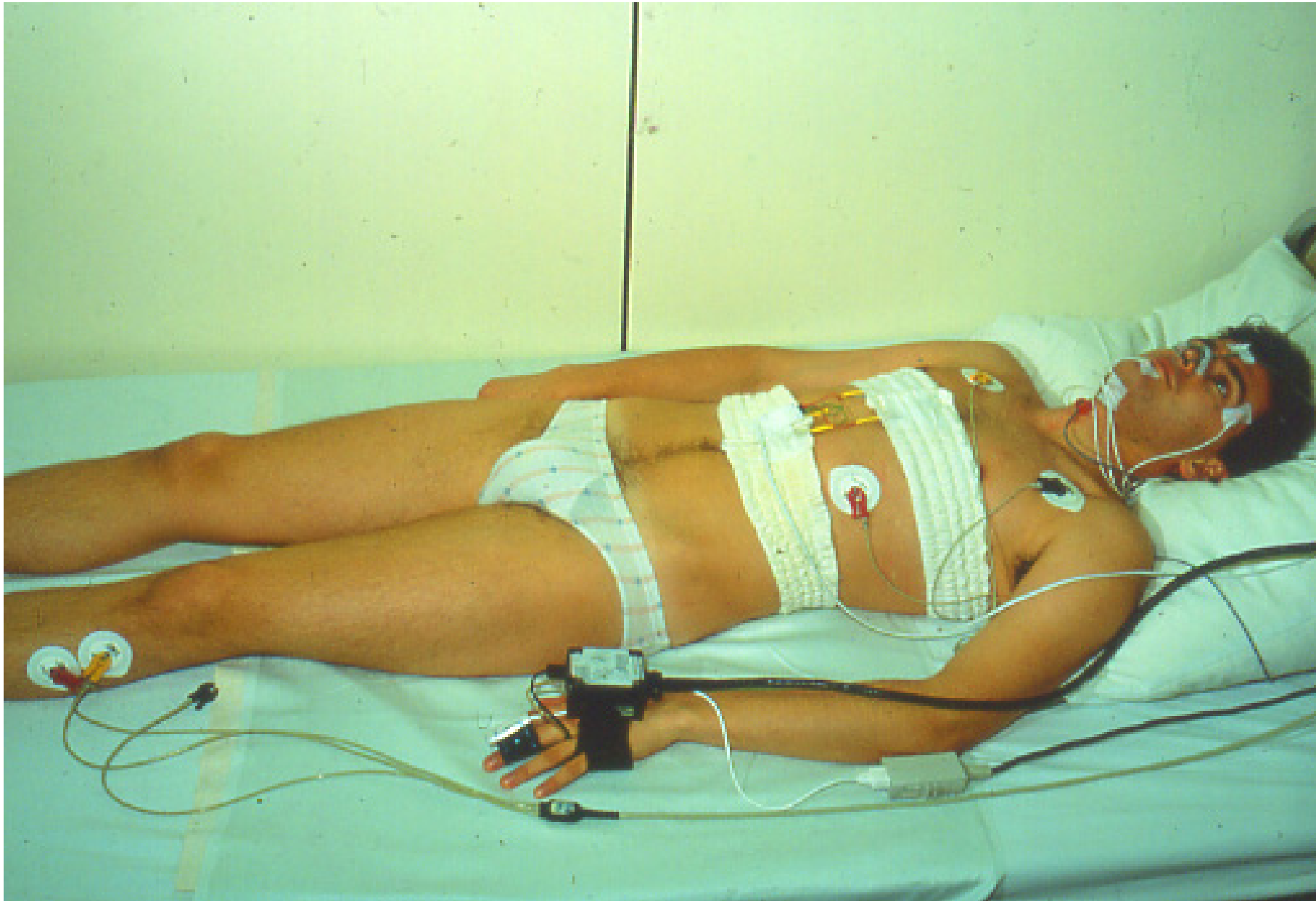
Diagnostiska metoder inom sömnmedicin

- Basal sömndiagnostik
(frågeformulär, aktigrafi, sömndagbok)
- Andningsbaserad klassifikation
(Nattlig andningsregistrering)
- EEG baserad klassifikation
(Polysomnografi under sömn och dagtid)
- Autonom funktionsbaserad klassifikation
(Arteriell Tonometri)

Frågeformulär

- Basic Nordic Sleep Questionnaire
- Insomnia Severity Index (ISI)
- STOP BANG Questionnaire (Sömnapné)
- Epworth Sleepiness Scale (ESS)
- Fatigue Impact Scale (FIS)
- Restless Legs Severity Scale (IRLSS)
- Allmän om sömn
- Insomnia
- Sömnapné
- Översömnhighet
- Trötthet
- Restless Legs besvär

Polysomnography (Level I och II)

Skapat av Ludger Grote September 2009

Portabel utrustning för sömnundersökning i hemmet eller på olika vårdavdelningar

Level III

Level IV

Förenklad diagnostik för andningsstörningar

Watch PAT

Apnealink

Somnocheck Micro

Nätverk:

Diagnostik inom primärvården och på specifika mottagningar, sömnmedicinsk enhet som bålplank och remissinstans

Watch Pat 200 – sleep diagnostic device

Sleep apnea analysis

PAT-AHI, ODI, PAT-RDI

Sleep stage analysis

Actigraphy, pulse rate analysis,
Pulse wave analysis

Sleep Summary

Start Study Time:	02:14:26
End Study Time:	11:11:29
Total Study Time:	8 hrs, 57 min
Sleep Time	7 hrs, 18 min
% REM of Sleep Time:	2.6

Respiratory Indices

	REM	NREM	All Night
pRDI:	N/A	N/A	83.4
pAHI:	N/A	N/A	83.4
ODI:	N/A	N/A	64.9

Oxygen Saturation Statistics

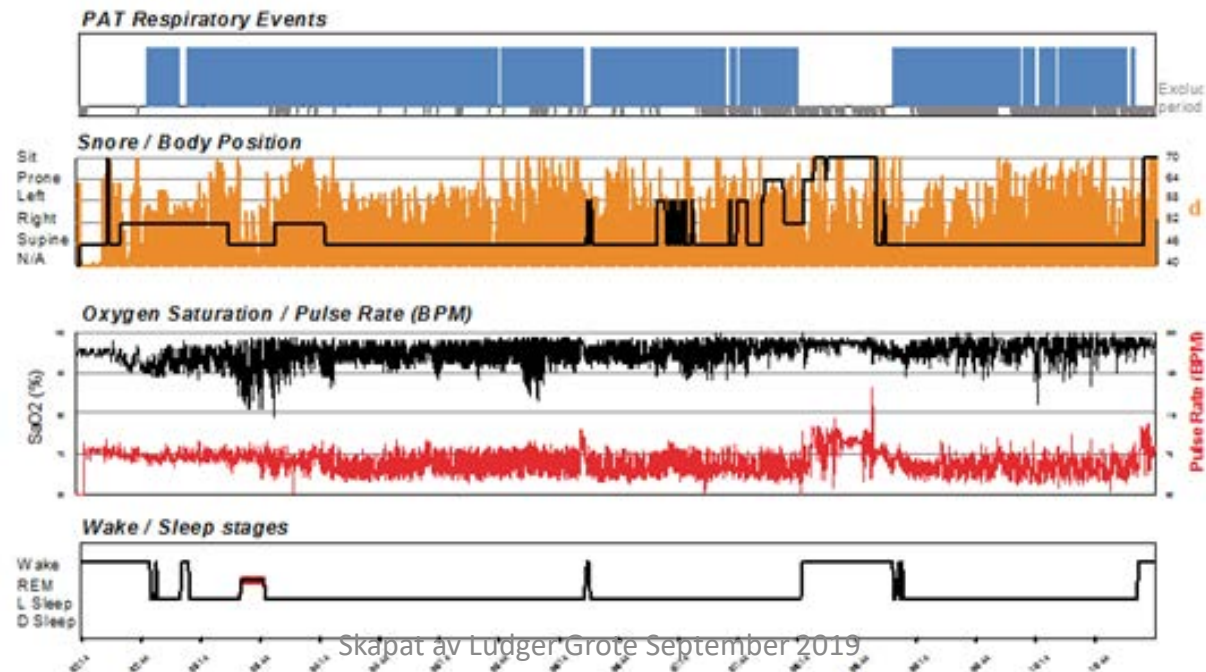
Mean:	95	Minimum:	79	Maximum:	100
Mean of Desaturations Nadirs (%):	91				
Oxygen Desatur. %:	4.9	10-20	>20	Total	
Events Number	379	45	0	424	
Total	89.4	10.6	0.0	100.0	
Oxygen Saturation	<90	<88	<85	<80	<70
Duration (minutes):	10.5	4.3	1.7	0.1	0.0
Sleep %	2.4	1.0	0.4	0.0	0.0

Pulse Rate Statistics during Sleep (BPM)

Mean:	64	Minimum:	36	Maximum:	102
-------	----	----------	----	----------	-----

Indices are calculated using valid sleep time of 6 hrs, 32 min.
pRDI/pAHI are calculated using oxi desaturations $\geq 3\%$

REM/NREM indices appear only if REM time > 30 min.

Sömndagbok

